

4. Корнус А.О., Корнус О.Г. Промисловість Сумської області (економіко-географічне дослідження) : монографія. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 136 с.
5. Пам'ятки Шостки. URL: <https://mistoua.com.ua/shostka> (дата звернення: 06.04.2022).
6. Плюс ЛТД, ООО. URL: <https://plusltd.all.biz/> (дата звернення: 07.04.2022).
7. Початок великої енергетики. Сумська, Шосткинська та Охтирська ТЕЦ. (1943-1970 роки). URL: <https://www.soe.com.ua/about-comp/museum/21-katmuzej/333-pochatok-velikoji-energetiki-sumska-shostkinska-ta-okhtirska-tets-1943-1970-roki> (дата звернення: 07.04.2022).
8. «Фармак» создал производство субстанций в Шостке. URL: https://farmak.ua/ru/news/farmak-_stvoriv_virobnitstvo_soubstantsiy_ou_shosttsi/ (дата звернення: 07.04.2022).

ШТУЧНІ ВОДОЙМИ УКРАЇНИ: КІЛЬКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Шершак М.О.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Проблеми штучних водойм в Україні наразі сильно загострюються та потребують негайного вирішення. Більшість із них знаходяться у незадовільному стані, цьому сприяє активне їх замулення, заростання водною рослинністю, що в свою чергу, призводить до зменшення їх об'єму та площі водного дзеркала. Значна частина малих за площею та неглибоких штучних водойм втратила господарське значення, перетворилася на штучні басейни-випаровувачі, або заросла і перетворилася на болото.

Згідно Водного кодексу України [1] до водного фонду України відносяться штучні водойми (водосховища та ставки).

Водосховище це штучна водойма місткістю понад 1 млн. м³, збудована для створення запасу води та регулювання її стоку [2]. Їх класифікують за повним об'ємом (км³) та площею водного дзеркала (км²): найбільші понад 50 км³ та понад 5000 км²; дуже великі 50-10 км³ та 5000-500 км²; великі 10-1 км³ та 500-100 км²; середні 1-0,1 км³ та 100-20 км²; невеликі 0,1-0,01 км³ та 20-2 км²; малі до 0,01 км³ та до 2 км².

Ставок штучно створена водойма місткістю не більше 1 млн. м³ [2]. Їх класифікують за повним об'ємом (м³): дуже великі (понад 500 тис. м³), великі (200-500 тис. м³) становлять 13%, середні (50 -200 тис. м³), малі (10-50 тис. м³) та дуже малі (до 10 тис. м³) [5].

Водосховище – це штучна водойма, призначена для зберігання води і використання її в народному господарстві. Дуже часто створюються вони в долинах річок за допомогою водопідпірних споруд, в такому випадку ці

водосховища називаються річковими. Але також можуть вони бути і озерними.

Станом на 2019 рік водосховищ в Україні всього нараховується 1103, за своєю величиною, поділяються наступним чином: 2 водосховища (Кременчуцьке та Каховське) належать до дуже великих; 5 до великих (Київське, Канівське, Дніпродзержинське, Дніпровське та Дністровське-1, головне); 11 – до середніх; 93 до невеликих; 992 водосховища (89,9% від загальної їх кількості) – до малих [4]. Характеристика найбільших водосховищ України відображена у таблиці 1.

Таблиця 1

Найбільші водосховища України

Водосховище	Об'єм, км ³		Площа, км ²
	повний	Корисний	
Каховське	18,18	6,78	2150
Кременчуцьке	13,52	8,97	2250
Київське	3,73	1,73	922
Канівське	2,48	0,83	675
Дніпродзержинське	2,45	0,45	567
Дніпровське	3,30	0,30	410
Дністровське-1	3,20	0,20	142

Поширені водосховища по території України нерівномірно. Найбільша їхня кількість зосереджена у посушливих центральних та південно-східних областях України: Донецькій області – 130 водосховищ, Дніпропетровській – 101 та Кіровоградській – 84 водосховища.

Особливої уваги заслуговує каскад Дніпровських водосховищ (рис.1). Загальна площа водного дзеркала каскаду 6888 км² з повним об'ємом води 43,71 км³, що відповідно становить 97,9 і 93,6% до площі і повного об'єму всіх великих водосховищ України. До складу входять каскад із 6 гідроелектростанцій на річці Дніпро, до якого входять гідроелектростанції: Київська (м. Вишгород), Канівська (м. Канів), Кременчуцька (м. Світловодськ), Середньодніпровська (м. Кам'янське), Дніпровська (м. Запоріжжя), Каховська (м. Нова Каховка). Каскад Дніпровських водосховищ вирішив проблему безперебійного забезпечення електроенергією і водою населення, промисловості та сільського господарства, збільшення об'ємів водокористування і більш рівномірного його розподілу протягом року, а також забезпечив роботу ГЕС, теплових та атомних електростанцій, водного транспорту, захистив долину річки від катастрофічних повеней.

Рис. 1. Каскад Дніпровських водосховищ [2]

Під час будівництва водосховищ на рівнинних річках виникає багато проблем. Серед них: затоплення значних площ родючих земель, відселення людей, заболочування та руйнування берегів, цвітіння води, замулювання й накопичення отруйних речовин на дні та інші.

Ставок – це штучна водойма, що має площу менше 1 км². І якщо не зважати на розмірами, то можна було б сказати, що це ті ж водосховища. Хоча це не завжди так. Досить часто різниця між ставками і водосховищами полягає в способі їх використання. Так, і ті, і інші, можуть зберігати воду для господарських потреб. Але, крім цього, ставки можуть створюватися для розведення риби або водоплавних птахів, для купання, і навіть просто заради краси. Ставки належать до водних об'єктів місцевого значення. Такий невисокий статус ставків, як водних об'єктів, призвів до того, що їхній облік в Україні здійснювався не на належному рівні. Донедавна вважалося, що на

території країни загальна кількість ставків становить лише 28,8 тисячі. Але дослідження, виконані в Україні у 2014 р., показали на 72% більшу кількість – 49444 ставки з сумарною площею водного дзеркала 289109 га та об'ємом 3984,5 мільйонів м³ води [3].

За даними досліджень 2019 р., в Україні нараховується 50793 ставки з сумарною площею водного дзеркала 292899 га та об'ємом 3969,4 мільйонів м³ води. Серед них дуже великі та великі становлять 13%, середні – 29%, малі та дуже малі – 58% (табл. 2). За об'ємом води переважна більшість ставків в Україні відноситься до дуже малих та малих, сумарна частка цих двох категорій складає від 41,9-56,1% в південних областях до 53,1-73,2% – у північних. Частка середніх за об'ємом ставків становить в окремих областях від 19,1 до 39,2%. Від 7,3-11,6% у північних областях до 12,2-20,2% – у південних змінюється сумарна частка великих та дуже великих ставків.

Таблиця 2

Класифікація ставків в Україні за об'ємом води [3]

Тип ставка	Об'єм, тис.м ³	Кількість ставків,%
Дуже великі	>500	13
Великі	200-500	
Середні	50-200	29
Малі	10-50	58
Дуже малі	<10	

Найбільше ставки зосереджені на території адміністративних областей, розташованих в межах центральної та західної України (лісостепова зона): Вінницькій – 10,5% від загальної кількості ставків в країні (5341 ставок), Дніпропетровській – 6,5% (3292 ставки), Київській – 6,3% (3215 ставків) та Львівській – 6,3% (3192 ставки) областях.

У межах басейнів головних річок країни значно переважають по кількості, площі та об'єму ставки басейну Дніпра: 24634 шт. об'ємом 1998,2 млн. м³. Другу та третю позицію займають ставки басейнів Південного Бугу та Дністра відповідно. Мінімальна кількість ставків у басейнах річок Причорномор'я (табл. 3).

Таким чином, водосховища та ставки території України становлять водний фонд держави, виконують багато різних функцій: водоспоживання, рибогосподарські, культурно-оздоровчі, лікувальні, рекреаційні, спортивні та туристичні, проведення науково-дослідних робіт тощо.

Таблиця 3

Наявність ставків в межах річкових басейнів на території України (станом на 01.01.2019 р.) [3]

Район річкового басейну (РРБ)	Площа РРБ, км ²	Кількість ставків та їхні параметри		
		штуки	площа, га	об'єм, млн.м ³
Дніпра	2963315	24634	156227	1998,2
Дністра	53961	5899	24622	290,7
Дунаю	30625	1965	10071	110,1
Південного Бугу	63700	9954	55811	691,2
Дону	55273	2815	14976	312,4
Вісла	12892	1459	4453	49,9
Річок Криму	27218	1994	12816	217,7
Річок Причорномор'я	27179	656	5545	115,2
Річки Приазов'я	36866	1417	8378	199,1
Всього в Україні	604742	50793	292899	3984,5

Проведений кількісний аналіз водосховищ та ставків України доводить велику їх кількість (водосховищ 1103, ставків 50793) із значною площею та об'ємом води, але їх стан викликає занепокоєння та буде вивчений у майбутніх дослідженнях.

Список використаних джерел

1. Водний кодекс України. Відомості Верховної Ради України, 1995. №24, ст.189 (зі змінами та доповненнями протягом 2000–2014 рр.).
2. Водний фонд України: Штучні водойми – водосховища і ставки: Довідник / за ред. В.К. Хільчевського, В.В. Гребеня. Київ : «Інтерпрес ЛТД», 2014. 164 с.
3. Хільчевський В.К., Гребінь В.В. Сучасна гідрографічна характеристика ставків в Україні регіональні і басейнові аспекти / Гідрологія, гідрохімія і гідро екологія. 2020. № 3 (58). С. 20-30.
4. Що таке штучні водойми? URL:<https://dovidka.biz.ua/shho-take-shtuchni-vodoymi/>
5. Став. URL:<https://vue.gov.ua/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%B2>

ПРОМИСЛОВІСТЬ МІСТА КОНОТОП

Шкурат А.С.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
alenaschkurat@gmail.com

Місто Конотоп є одним з важливих промислових центрів Сумської. У 1868-1870 рр. була збудована Курсько-Київська залізниця, яка пройшла через Конотоп. Рух через місто було відкрито 17 грудня 1868 р. У цьому ж році